

Brottsofferjourens brottsofferpolitiska program

Fastställt av Förbundsstyrelsen 2022-01-25

Brottsofferpolitiskt program

Innehåll

Brottsofferpolitiskt program	3
Jourer och förbund i samverkan	3
Inledning	4
Rättsväsende.....	5
En ny brottsofferlag	5
Hatbrottsmotiv utvidgas	6
Förundersökningskungörelsen	6
Hot- och riskbedömningar.....	7
Kontaktförbud.....	7
Målsägandebiträde	8
Bevistalan	9
Särskilda väntrum i domstol.....	9
Vittna från annan domstol än processdomstolen	9
Anonyma vittnesmål	9
Fängelsedomar	9
Åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning	10
Teknisk bevisning	10
Skadestånd och brottsskadeersättning.....	10
Kommun och socialtjänst.....	10
Socialtjänstens samordningsansvar	11
Omsorg	11
Kommunbidrag till lokala brottsofferjourer.....	11
Hälso- och sjukvård samt tandvård	11
Barnmorskemottagningar och BVC	12
Akutmottagningar	12
Psykiatri	12
Tandvården	12
Specialiserat brottsoffersstöd	13
Brottsförebyggande arbete	13
Brottsförebyggande råd.....	13
Utsatta områden	13
Skolrelaterat våld	14
Skolhälsovård och ungdomsmottagningar.....	14

Hedersrelaterat våld och förtryck	14
Barnrättsperspektiv - Barnsyn	14
Barnahus	15
Målsägandestatus m.m	15
Tid från anmälan till första förhör.....	15
Utbildning, fortbildning och samverkan	15

Brottsofferjourens brottsofferpolitiska program är ett programdokument som gäller för hela organisationen - förbundet och de lokala brottsofferjourerna. Ändringar och tillägg beslutas av Förbundsstyrelsen. Senast uppdaterat: **2022-01-25**.

Brottsofferpolitiskt program

Brottsofferjourens (BOJ) främsta syfte är att tillse att alla brottsoffer, anhöriga och vittnen i kontakt med oss erbjuds ett skyndsamt, likvärdigt och högkvalitativt stöd. Sedan mer än 30 år har vår organisation genom personlig kontakt med stödsökande över hela landet fått en fördjupad kunskap om brottsoffers behov och situation samt om brister i samhällets skyddsnät och på olika områden inom rättsväsendet. Brottsofferjouren är därför unikt skickad att agera röstbärare på både nationell, regional och lokal nivå för brottsoffer, anhöriga och vittnen i syfte att påverka och förbättra deras situation.

I Brottsofferjourens brottsofferpolitiska program redogörs för organisationens långsiktiga viljeriktning och strävan efter utveckling inom olika områden som berör brottsoffer, anhöriga och vittnen. Programmet innehåller förslag till förändringar och förbättringar i lagstiftning, samverkan, praktiska förhållningssätt och bemötande. Utöver ett inledande avsnitt med övergripande mål omfattar det brottsofferpolitiska programmet sex olika områden:

- Rättsväsende
- Kommun och socialtjänst
- Hälso- och sjukvård samt tandvård
- Brottsförebyggande arbete
- Barnrättsperspektiv - Barnsyn
- Utbildning, fortbildning och samverkan

Jourer och förbund i samverkan

Brottsofferjourens brottsofferpolitiska program har tagits fram av Brottsofferjouren Sveriges styrelse efter samråd med Ordförandekonferensen hösten 2021. Programmet är att betrakta som ett levande dokument och uppdateras regelbundet.

Brottsofferjouren Sverige är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell organisation med medlemsföreningar, lokala brottsofferjourer, över hela landet. Med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter som grund samt genom evidensbaserad kunskap ger de lokala brottsofferjourerna personligt, empatiskt och kostnadsfritt stöd som ger kraft till brottsoffer, anhöriga och vittnen. Läs mer på www.brottsofferjouren.se

Inledning

Rättsutvecklingen inom det straffrättsliga området har under de senaste åren ändrat karaktär som en följd av den grova organiserade brottsligheten. Vi ser en framväxande tystnadskultur där vittnen och ibland också målsägande inte vågar och vill ställa upp och delta i rättsprocessen och bidra med sin berättelse. Många mord och andra allvarliga brott förblir därför ouppklarade och lagföring uteblir. För brottsutsatta och deras anhöriga får det till följd att den viktiga principen om likhet inför lagen faller till korta – bristande bevisning i brottmål gynnar ofta den som är misstänkt och tilltalad, men är till nackdel för den som är brottsutsatt och beroende av att åklagaren lyckas fullgöra sin bevisbörda.

Det här är ett aktuellt exempel på tillfällen där brottsoffer blir dubbelt eller mångdubbelt drabbade: först genom traumat i att utsättas för ett grovt brott, sedan genom att rättssamhället eller samhället i stort på olika sätt misslyckas eller inte når ända fram med rättskipande eller uppföljande åtgärder. Ofta glöms brottsofferperspektivet helt bort. Att råda bot på detta må vara svårt, men det är inte omöjligt.

Det är också värt att notera att de omfattande utredningsinsatser som till följd av tystnadskulturen ägnas åt vad som allmänt går under begreppet ”dödsskjutningar inom gängkriminaliteten” också tar stora utredningsresurser i anspråk. Dessa resurser borde i stället komma vardagsbrottsligheten till del.

Brottsofferjouren (BOJ) förespråkar rent allmänt en bättre samverkan mellan myndigheter och organisationer som har kontakt med brottsoffer, anhöriga och vittnen och upprättande av fasta samverkansforum där vi kan sätta gemensamma mål med regelbunden uppföljning av utveckling och resultat. Samverkan mellan myndigheter och stödorganisationer kan också syfta till att brottsoffer får bättre kännedom om sina rättigheter i enlighet med EU:s brottsofferdirektiv 2012/29/EU.

Det behövs mer forskning rörande brottsoffers möjligheter att utöva sina rättigheter. Vi saknar också en nationell, systematisk uppföljning där brottsoffrets upplevelser och åsikter tas tillvara. Evidensbaserad kunskap där källan är den brottsutsatte själv kan i sin tur leda till förbättrade och utvecklade metoder och åtgärder som bättre möter de behov som finns.

Det finns många brottsutsatta som har sämre förutsättningar än andra att tillvarata sin rätt och som BOJ värnar särskilt. Det gäller till exempel barn och unga, äldre, funktionsnedsatta, hedersbrottsutsatta samt personer som av olika anledningar befinner sig på flykt som asylsökande med flera. Många inom de nämnda grupperna kan också vara särskilt exponerade för brott. I alla brott – även de som inte så ofta uppmärksammas i media – finns det ofta brottsutsatta som är i behov av såväl ett allmänmänskligt som ett professionellt stöd. Samhällets ansvar för att stöd finns att tillgå är långtgående för all brottslighet som på olika sätt drabbar dem som utsätts.

Det ska vara självklart för både beslutsfattare och för oss som i vårt arbete möter brottsoffer, anhöriga och vittnen att ta hänsyn till och utgå ifrån brottsofferperspektivet som det beskrivs i EU-direktivet. Det synsättet har varit grundläggande i arbetet med att ta fram de konkreta förslag som utgör Brottsofferjourens brottsofferpolitiska program.

Rättsväsende

En ny brottsofferlag

EU:s brottsofferdirektiv 2012/29/EU ger bindande rättigheter för alla brottsoffer inom EU, oavsett var personen bor och var brottet sker. Brottsofferdirektivet fastslår bland annat brottsoffrets rätt till information, rätt till skydd och rätt till stöd och hjälp. I Sverige finns idag ingen lag där alla brottsoffrets rättigheter finns samlade - de är istället spridda över en mängd olika lagar och förordningar som tillkommit vid olika tidpunkter med olika syften och riktar sig till olika mottagare.

Myndigheter och organisationer med ansvar för brottsofferfrågor känner ofta endast till det egna området – man har begränsad kunskap om alla rättigheter som brottsoffer faktiskt besitter. En enhetlig brottsofferlag skulle ge alla som arbetar med brottsoffer bättre kunskap, bättre överblick, och därmed bättre förståelse för helheten och behovet av samarbete med andra aktörer.

En enhetlig brottsofferlag skulle sätta brottsoffret och dennes behov i centrum, tydliggöra dennes rättigheter och samhällets skyldighet och ansvar att beakta och implementera dem i praktiken och i alla beslut som rör den som utsatts för brott.

Hatbrottsmotiv utvidgas

Motivhatbrotten i 29 kap 2 § p7 i Brottsbalken utvidgas till att omfatta också personer med någon form av funktionsnedsättning. Det är angeläget med ett tillägg som ger skäl för höjt straffvärde om motivet för ett brott varit att kränka en person eller grupp av människor med någon form av funktionsnedsättning.

Mer ändamålsenligt utformad lagtext gällande oaktsam våldtäkt

Oaktsam våldtäkt enligt 6 kap som 3§ brottsbalken bör som subjektivt rekvisit beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt baseras på vanlig oaktsamhet och inte som nu på kvalificerad oaktsamhet (grov oaktsamhet). En sådan ändring är bättre förenlig med att ge ett ökat skydd för den sexuella integriteten. Därtill kommer att en sådan lagändring gynnar förutsättningarna för de brottsbekämpande myndigheterna att komma åt sådana köp av sexuella tjänster där fråga är om särskilt utsatta människor som i första hand våldtäkt.

Förundersökningskungörelsen

I väntan på en enhetlig brottsofferlag föreslår vi ändringar i befintlig lagstiftning - i första hand Förundersökningskungörelsen - i syfte att Sverige till fullo ska leva upp till kraven i EU:s brottsofferdirektiv 2012:/29/EU.

Brottsoffer ska förmedlas till stöd

Förundersökningskungörelsen ska förtydligas kring polisens skyldigheter gentemot de som anmält eller bevittnat brott och har kontakt med polisen. Polisen ska på ett effektivt sätt se till att brottsoffer och vittnen inte bara får information om utan också att dessa individer förmedlas till stödverksamhet.

Det finns behov av ett närmare samarbete och regelbundet informationsutbyte mellan polisen och Brottsofferjouren i syfte att hitta bättre och effektivare metoder för förmedling av ärenden som både minskar den administrativa bördan för polisen och förkortar tiden mellan anmälan och stödkontakt för brottsoffret.

Tidigt stöd till vittnen

Förundersökningskungörelsen ska kompletteras så att vittnen får information av polisen och erbjuds kontakt med stödverksamhet redan vid den första kontakten med polisen.

Tidig kontakt med stödorganisationer gör att vittnen får tydlig information, svar på sina frågor och en bättre förståelse för sin roll i rättsprocessen. Trygga och välinformerade vittnen underlättar all straffrättslig handläggning och bidrar till en ökad rättssäkerhet.

Tidigt stöd till anhöriga

Förundersökningskungörelsen ska förtydligas så att också anhöriga till personer utsatta för grova vålds- och sexualbrott och vårdnadshavare till brottsutsatta barn så tidigt som möjligt blir informerade om och erbjudna kontakt med stödverksamhet.

Hot- och riskbedömningar

Strukturerade och evidensbaserade hot- och riskbedömningar ska göras i alla fall där det är relevant. För att få en samsyn kring hotbilden för en brottsutsatt person ska samma hot- och riskbedömningsinstrument användas av polis, socialtjänst och kriminalvård. Det är även viktigt att hot- och riskbedömningar kan delas mellan myndigheter, så att säkerhetsåtgärder skyndsamt kan erbjudas vid behov.

Risken att utsättas för våld och hot ska värderas högre och ges prioritet framför gärningspersonens intresse att vistas inom ett visst område, exempelvis där brottsoffret bor. Brottsoffrets behov och rätt till skydd under EU:s brottsofferdirektiv måste ha företräde framför hänsyn till gärningspersonen.

Kontaktförbud

Kontaktförbud är en viktig skyddslagstiftning som ska användas skyndsamt. Kontaktförbudet är självfallet avsevärt mindre ingripande för en misstänkt gärningsperson än ett straffprocessuellt frihetsberövande (anhållande/häktning). Samtidigt är det också betydligt mindre skyddande sett ur ett brottsofferperspektiv. Därför anser BOJ att andra för den misstänkte gärningspersonen längre gående tvångsåtgärder i första hand används när så är möjligt. Anhållande och häktning ger målsäganden ett avsevärt bättre skydd inte minst i ett akut läge. Kontaktförbudet är emellertid ofta verkningsfullt i lägen där förutsättningar saknas för anhållande/häktning.

Det är viktigt att kontaktförbud som tvångsmedel tillämpas enhetligt i hela landet.

Målsägandebitråde

För jämvikt i en brottmålsprocess är det viktigt att en målsägande som har behov av juridiskt stöd i största möjliga utsträckning kan få ett ombud (målsägandebitråde) på motsvarande sätt som gäller för en tilltalad i behov av offentlig försvarare att få sådan förordnad.

BOJ föreslår en viktig ändring i 1§ p3 lagen (1988:609) om målsägandebitråde som i linje med EU:s brottsofferdirektiv förbättrar läget för en brottsutsatt att kunna få målsägandebitråde. Inte minst gäller detta för sådana som är i allra bäst behov därav. BOJ föreslår därför att lagtexten i 1§ 3 p nämnda lag ändras från ”särskilt starkt behov” till ”särskilt behov”.

Målsägandebitråde ska, när det är möjligt, förordnas redan i inledningen av förundersökningen. Det är viktigt att tillse att domstolarna gör likvärdiga bedömningar - att samma principer gäller för vem som kan förordnas ett målsägandebitråde oavsett var målet avgörs.

Den som har behov av målsägandebitråde ska förordnas ett sådant. I den bedömning som görs ska hänsyn tas inte enbart till vilken typ av brott som målet gäller, målsägandens ålder och målets komplexitet i övrigt utan målsägandens individuella omständigheter och förmåga att tillvarata sina rättigheter ska också beaktas. Bedömningen ska vara generös snarare än restriktiv.

Möjligheten för målsägandebiträden att sätta in ett annat ombud i sitt ställe utan att först stämma av med målsäganden ska starkt begränsas.

Det ska vara möjligt för målsägande med behov av detta att kunna behålla sitt målsägandebitråde även under hovrättsförhandlingen.

Problem med gemensam bostad vid relationsvåld

Redan 2012 påtalades i BOJs kvinnofridsrapport vikten av att den som är misstänkt för någon form av relationsvåld, under utredningstiden inte ska vistas i den gemensamma bostaden, där förutom målsäganden också eventuella barn bor. Inte minst det viktiga barnrättsperspektivet understryker betydelsen av denna fråga.

Bevistalan

För icke straffmyndiga gärningspersoner ska som huvudregel bevistalan äga rum när det gäller allvarlig brottslighet. Då görs skuldprövningen i domstol. Rättssäkerheten ska inte vara sämre för barn under femton år som misstänks för allvarliga brott än för straffmyndiga lagöverträdare. Åklagare ska när det gäller bevistalan ha en helt självständig roll i prövningen av frågan om en bevistalan mot en straffmyndig lagöverträdare ska föras eller inte. Det aktuella åklagarbeslutet kan i vanlig ordning bli föremål för överprövning om sådan påkallas från någon som är berörd av beslutet.

Särskilda väntrum i domstol

Alla domstolar ska utrustas med särskilda entréer och avskilda väntrum för målsägande och vittnen så att dessa om de så önskar inte behöver konfronteras med den tilltalade utanför rättssalen.

Vitna från annan domstol än processdomstolen

I tunga brottmål rörande grov brottslighet och andra känsliga mål ska huvudregeln vara att förhör med målsägande och vittnen äger rum vid annan domstol än processdomstolen. Utsagan överförs till processdomstolen via videolänk.

Rättssäkerheten gynnas av att målsägande och vittnen i mål av denna typ kan lämna sin utsaga och delta i rättegången med minsta möjliga obehag och största möjliga trygghet.

Anonyma vittnesmål

I speciella undantagssituationer där vittnen skräms till tystnad är Brottsofferjourens grundinställning att möjlighet ska finnas att lämna anonymt vittnesmål. Det kan till exempel gälla så kallade tillfällighetsvittnen i infekterade kriminella gängkonflikter med stark hotbild.

Fängelsedomar

Staten ska tillse att fängelsestraff verkställs skyndsamt. Idag går det alltför ofta orimligt lång tid mellan det att dom fallit och gärningspersonen börjar avtjäna sitt straff. Större hänsyn måste tas till brottsoffret, som i sin vardag kan komma att konfronteras med den dömda gärningspersonen som alltjämt är på fri fot. Detta försenar och försvårar återhämtningsprocessen.

Åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning

Brottsoffer har rätt till upprättelse. Polis, åklagare och domstolsväsende ska genom bättre lagreglering från ett brottsofferperspektiv i sitt arbete tydligt beakta att det målsäganden varit utsatt för är något som rättssamhället tar på allvar. Ur detta perspektiv är det viktigt att samtliga brott mot person där det finns en namngiven målsägande i större omfattning än som ofta sker idag utreds och i förekommande fall leder till åtal.

Den sammanlagda straffvärderingen vid fällande dom är en separat fråga, men också där ska målsägandens rätt till upprättelse vara en väsentlig del i bedömningen.

Teknisk bevisning

Alla former av ansvarsfullt användande av teknisk bevisning ska utvecklas. Då målsägande och vittnen ofta inte vill vara den ensamt avgörande faktorn i ett mål kan det faktum att det finns stödande teknisk bevisning som underlag i utredningen göra det mindre betungande för denne att delta i rättegången och lämna sin berättelse. När teknisk bevisning redan styrker ett visst händelseförlopp minskar även risken för hot och påverkan av vittnen.

Skadestånd och brottsskadeersättning

Brottsoffer som varit med om grova, allvarliga våldsbrott eller anhörig till en person som dödsats genom brott ska besparas onödigt betungande, besvärliga och tidsödande egna arbetsinsatser för att få ut det skadestånd eller den brottsskadeersättning de har rätt till. Istället ska staten genom Brottsoffermyndigheten så tidigt som möjligt överta processen, utbetala ersättning till brottsoffret eller anhörig och utan vidare inblandning från denne ta kontakt med gärningspersonen för att utöva regress eller samverka med kronofogden för att driva in utdömt skadestånd.

Kommun och socialtjänst

Enligt EU:s brottsofferdirektiv ska medlemsstaterna tillse att den brottsutsatte med utgångspunkt från sina behov får kostnadsfri och konfidentiell hjälp från en eller flera stödverksamheter för brottsoffer. Hjälpen ska erbjudas före, under och efter rättsprocessen. Stöd ska även erbjudas brottsoffer som väljer att inte rapportera händelsen till polisen.

Brottsofferjourens stödinsatser är ett viktigt komplement, men kan inte ersätta professionellt stöd och specialiserat stöd för de grupper

som behöver det. Här finns idag stora brister och skillnader över landet. Socialtjänsten inom varje kommun har ett allmänt ansvar för att brottsoffer, anhöriga och vittnen får tillgång till adekvata stödinsatser.

Socialtjänstens samordningsansvar

För att på bästa sätt tillgodose de behov som finns och underlätta kontakten och dialogen mellan myndigheter och ideella stödorganisationer anser Brottsofferjouren att varje kommun ska inrätta en samordnande tjänst, arbetsgrupp eller en på annat sätt avgränsad funktion inom Socialtjänsten med tydligt ansvar för brottsofferfrågor.

Omsorg

Kunskapen om brottsoffer behöver bli mer utbredd både inom omsorgen om äldre och omsorgen om funktionsnedsatta personer så att man vet vart och hur man ska förmedla brottsutsatta till stödverksamhet. Brottsofferjouren ska vara en naturlig samarbetspartner och bidra med kunskap på området.

Kommunbidrag till lokala brottsofferjourer

Kommunernas bidrag till lokala brottsofferjourer måste bli mer enhetliga över landet och ska generellt sett höjas. För att säkerställa och tydliggöra en kontinuerlig och långsiktig finansiering av ideella stödverksamheter ska Idéburet offentligt partnerskap (IOP) tecknas mellan brottsofferjour och kommun i samtliga Sveriges kommuner i enlighet med likvärdiga kriterier. Inom Brottsofferjouren finns exempel på lyckad samverkan även med regioner. Därför anser vi att IOP även tecknas mellan brottsofferjourer och region.

Hälso- och sjukvård samt tandvård

Hälso- och sjukvården samt tandvården möter många av de personer som utsätts för olika typer av våld och har därmed ett stort ansvar att både upptäcka, ge stöd samt förebygga våld. Därför är kunskapen om våldet och dess konsekvenser viktiga i samtliga grundutbildningar inom hälso- och sjukvård samt tandvård. Inte minst viktigt är detta när det kommer till våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Att strukturerat ställa frågor om våld är en förutsättning för att upptäcka och därmed ge det stöd som den brottsutsatte har behov av.

Barnmorskemottagningar och BVC

Landstingens och regionernas barnmorskemottagningar och barnavårdscentraler (BVC) har ett stort ansvar för att upptäcka när ett barn eller en kvinna är utsatt för fysiskt eller psykiskt våld inklusive övergrepp. Dessa verksamheter behöver känna till vilka stödinsatser som finns utanför hälso- och sjukvården för att vid behov kunna hänvisa eller förmedla brottsoffret vidare.

Informationsmaterial rörande Brottsofferjouren och det stöd vi kan erbjuda ska finnas tillgängligt och väl synligt i varje BVC-väntrum.

Akutmottagningar

Akutmottagningarnas kompetens om brottsoffrets sårbarhet och särskilda behov är avgörande för att brottsoffren får ett gott stöd. Brottsofferjouren ska vara en självklar samverkanspart och mottagningarna ska kunna ge information om och hänvisa till Brottsofferjurens stödinsatser.

Informationsmaterial rörande Brottsofferjouren och det stöd vi kan erbjuda ska finnas tillgängligt och väl synligt i väntrummen på alla Sveriges akutmottagningar.

Psykiatri

Många personer som söker hjälp inom psykiatri kan ha varit utsatta för fysiskt och psykiskt våld inklusive övergrepp. Med anledning av detta är det viktigt att personal inom psykiatri har kompetens om brottsoffrets sårbarhet och särskilda behov för att kunna ge stöd samt informera om och hänvisa till Brottsofferjurens stödinsatser. Detta stöd ska erbjudas både barn och vuxna som utsatts för brott.

Informationsmaterial rörande Brottsofferjouren och det stöd vi kan erbjuda ska finnas tillgängligt och väl synligt i väntrummen på alla Sveriges psykiatrimottagningar.

Tandvården

Tandvården har en viktig roll när det gäller att upptäcka våld i nära relation samt våld och övergrepp mot barn. Tandvårdspersonal ska vid behov kunna informera om, hänvisa eller förmedla brottsoffer vidare till stödverksamheter.

Informationsmaterial rörande Brottsofferjouren och det stöd vi kan erbjuda ska finnas tillgängligt och väl synligt i tandvårdens väntrum.

Specialiserat brottsofferstöd

Enligt EU:s brottsofferdirektiv ska brottsoffer som utsatts för vissa typer av brott, bland annat sexuellt våld och övergrepp, erbjudas specialiserat stöd. Här finns idag stora brister. Hälso- och sjukvården är bäst skickad att utveckla den specialiserade stödverksamheten genom att erbjuda särskilda specialistmottagningar.

Brottsofferjourens stödinsatser är ett viktigt komplement.

Brottsförebyggande arbete

Brottsofferjourens kunskap och erfarenhet ska tas tillvara i högre utsträckning i det brottsförebyggande arbetet. Landets länsstyrelser har inrättat regionala samordnare för det brottsförebyggande arbetet. Avsikten är att åstadkomma ett långsiktigt strukturerat stöd som kan möta kommuners och andra lokala aktörers behov av samverkan, kompetensutveckling och expertstöd. I detta arbete måste de lokala brottsofferjourerna finnas med.

Brottsförebyggande råd

Brottsofferstödjande insatser leder också till brottsförebyggande effekter i samhället. Brottsofferjouren ska vara en naturlig part i de kommunala brottsförebyggande-, trygghets och folkhälsoråden.

Brottsofferjourens arbete med brottsoffer, anhöriga och vittnen samt praktiska kunskap rörande hur sekundär och upprepad viktimisering kan undvikas eller minskas är en viktig resurs i det brottsförebyggande arbetet både nationellt, regionalt och lokalt.

Utsatta områden

Polismyndigheten publicerar årligen en lägesbild över det man kallar riskområden, utsatta områden eller särskilt utsatta områden - geografiskt avgränsade områden som karaktäriseras av kriminalitet, låg socioekonomisk status och/eller förekomst av systematiserade hot inte minst mot rättssamhället. I dessa områden finns en ökad brottsutsatthet per capita än i andra delar av landet, samtidigt som det finns en ökad obenägenhet att polisanmäla och en allmänt sett större oro ofta förenad med rädsla att vittna. Brottsofferjourens stöd till brottsoffer, anhöriga och vittnen samt kunskaper inom brottsofferområdet är en viktig resurs i det brottsförebyggande arbetet i dessa områden.

För att förbättra situationen i utsatta områden finns behov av en större samverkan på bred front mellan olika aktörer: myndigheter och det offentliga Sverige på nationell, regional och lokal nivå och

civilsamhällets organisationer. Det finns ett stort behov av gemensamma handlingsplaner för förändringar. Det bör tillsättas särskilda nätverkssamordnare för dessa syften både lokalt, regionalt och nationellt. Särskilda medel behöver också skjutas till för civilsamhällets organisationer som kan göra stor skillnad i dessa områden.

Skolrelaterat våld

Att få information om våld samt om dess konsekvenser är en brottsförebyggande åtgärd. Skolan ska utveckla sitt arbete mot skolrelaterat våld, mobbning, diskriminering och annan kränkande behandling. Brottsofferjouren ska vara en självklar samarbetspartner vid informationsinsatser.

Skolhälsovård och ungdomsmottagningar

Kunskapen om ungas utsatthet och konsekvenser av brott måste öka. Skolhälsovården och ungdomsmottagningar ska ge ett professionellt stöd till brottsutsatta ungdomar och samverka med samt ge information om och vid behov hänvisa eller förmedla vidare till stödverksamheter.

Informationsmaterial rörande Brottsofferjouren och det stöd vi kan erbjuda ska finnas tillgängligt och väl synligt på ungdomsmottagningar och skolans hälsomottagningar.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska ta sin utgångspunkt i FN:s konventioner om mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning. Brottsofferjouren ställer sin förhoppning till att lagrådsremissen Ett särskilt brott för hedersförtryck, kan leda till ny lagstiftning. Hederskulturens negativa konsekvenser är betydligt mer omfattande än det som ryms inom området våld i nära relation. Efter den emotsedda nya lagsstiftningen på området kommer det att bli lättare att se omfattningen av dessa brott. Det är också viktigt att uppmärksamma att båda könen kan vara drabbade. Brottsofferjouren är en viktig samarbetspart när det gäller kunskap om förebyggande insatser samt stöd till de som utsätts.

Barnrättsperspektiv - Barnsyn

Barnkonventionen ger oss en barnsyn som definierar barn som fullständiga samhällsmedborgare och egna individer med egna särskilda rättigheter som ska respekteras. Barn som utsätts för brott måste få adekvat information om vilka rättigheter de har och vilken hjälp de kan få.

Vuxna i alla verksamheter där barn befinner sig ska ha kunskap om riskfaktorer och tidigt kunna upptäcka tecken på fysiskt och psykiskt våld inklusive övergrepp.

Barnahus

Barnahus är en bra arena för att möta barn som misstänks vara utsatta för våld inklusive övergrepp. Tillgången till Barnahus beror delvis på var i landet barnet bor. Brottsofferjouren anser att det är av största vikt att alla barn utsatta för våld inklusive övergrepp har tillgång till Barnahus och att en samverkan med Brottsofferjouren skapar ett mervärde för barnet och dess anhöriga.

Målsägandestatus m.m

Det är positivt att den linje som BOJ tillsammans med andra under lång tid drivit om att barn som bevittnat eller upplevt våld inklusive övergrepp nu lett till lagstiftning som medför straffrättslig status som målsägande. Men det finns ytterligare frågor som gäller barnrättsperspektivet att beakta. Det viktiga barnrättsperspektivet ska alltid uppmärksammas bättre både under förundersökningen och i domstolsprocessen. Bättre kompetens erfordras inom hela rättsväsendet.

I till exempel de för barn så viktiga vårdnadstvisterna ska barnets rätt till delaktighet i enlighet med barnkonventionen artikel 12 respekteras och detta ska alltid göras med beaktande av barnets ålder. Det är då viktigt att individuella mognadsbedömningar görs. Barnet ska alltid få kunskap om beslut som rör barnet. Sådana beslut skall kommuniceras med barnet på ett sätt som barnet förstår och alltid med hänsyn till barnets ålder och mognad.

Tid från anmälan till första förhör

Brottsofferjouren förespråkar en tydlig lagreglering om en maximal tidsgräns om tio dagar mellan anmälan om vålds- eller sexualbrott mot barn och det första förhöret med målsäganden. Detta för att minska den psykiskt pressande och utsatta situationen ett barn ofta befinner sig i efter en sådan anmälan.

Utbildning, fortbildning och samverkan

Brottsofferjouren förespråkar en nationell strategi rörande utbildning för alla som arbetar med brottsoffer. För att säkerställa ett professionellt bemötande ska särskilt fokus ligga på kunskap om inverkan av brott samt brottsoffers rätt till information,

behovsprövning, stöd och skyddsåtgärder. De som arbetar med brottsoffer ska känna till alla rättigheter i Brottsofferdirektivet och hur de implementeras i praktiken.

Personal inom socialtjänst, rättsväsende, polis, Migrationsverket, skolan samt hälso- och sjukvård behöver grund- och fortbildning om brottsutsatthet samt konsekvenser av att vara utsatt för brott. Särskild uppmärksamhet ska ägnas utsatta och sårbara brottsoffergrupper.

Enligt EU:s brottsofferdirektiv ska poliser, åklagare och domare samt övriga tjänstemän inom dessa myndigheter få både allmän och specialiserad utbildning. Syftet är de ska kunna behandla brottsoffer på ett opartiskt, respektfullt och professionellt sätt.

Brottsofferjouren ska vara en naturlig samarbetspartner för medverkan i utbildningar för yrkesgrupper som kommer i kontakt med brottsoffer, anhöriga och vittnen.

Strukturerad samverkan mellan kommuner, regioner, myndigheter och ideella organisationer är nödvändig för att brottsoffer ska få det stöd de har rätt till. Brottsofferjouren ska vara en central och naturlig del av sådan samverkan både nationellt, regionalt och lokalt.